

SLOVENSKÝ SKAUTING

HISTORICKÁ KOMISIA

STOROČNICA VO ZVOLENE

HISTÓRIA ZVOLENSKÉHO SKAUTINGU

História skautingu vo Zvolene je bohatá a mesto patrilo k významným centráм skautingu v Pohronskom regióne. Prvý oddiel skautov vznikol v rámci Zväzu junákov – skautov Republiky Československej 26. marca **1922**. Iniciatíva vzniku prvého oddielu vzišla od českých skautských činovníkov, stredoškolských profesorov Jána Nešpora, Jaroslava Dvořáčka a Prokopa Převrátla. K nim sa pridal slovenský farár a učiteľ Anton Šalát. Oddiel mal 18 členov: Rudolf Bednárík, Ivan Dvořáček, Vojtech Hanulík, Jozef Hovád, František Hudousek, Ján Klos, Teodor Koryčanský, Dušan Kovanda, Andrej Lantay, Gustáv Lehocký, Drahoslav Nešpor, Adolf Petrů, Emil Plhal, Jaromír Poledňák, Gustáv Stadruker, Miloš Vesel, Pavol Víg a Gejza Weissner. Prvý tábor sa uskutočnil v júli v lokalite Mláčik v Sielnickej doline.

V ďalšom období boli členmi skautingu vo Zvolene aj Oto Furdík, Mário Nešpor, Dezider a Július Nehnevaj, František Rudaš, Július Taysler či Ľudo Zelenka. V roku 1926 do oddielu vstúpil Tibor Grandtner. Zvolen sa stal sídlom Juhoslovenskej župy so skautskými okresmi Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Kremnica, Lučenec, Levice a Zvolen. Funkcie župných a okresných činovníkov

zastávali oldskauti Ing. Nevřela – náčelník ČSD, Ing. Polák prednosta ČSD, obchodník Veselý, geodet Ing. Tayssler, JUDr. Joklík, učiteľ Kozaček st., Jozef Riečan, či príslušníci armády kpt. Hofman a por. Hanuš.

V roku **1923** sa uskutočnil letný tábor pri Hornej Štubni. Viedli ho Ján Nešpor a Prokop Převrátel. Klubovňu mali skauti v suteréne gymnázia.

Zvolenský sbor skautov (za vedenia sbor. vodcu J. Ručana a vedúcich A. Petru a G. Pevného).

V roku **1924** vo Zvolene vznikol aj skautský oddiel židovského spolku Hašomer Hacair. Vodcom bol Roland Bloch, zástupcom Áron Schöller a oddiel mal jedenásť členov. Po dvoch rokoch sa oddiel začlenil do Zväzu junákov – skautov RČS. V tomto roku v meste vznikli aj komunistickí Spartovi skauti práce. Pri svojej činnosti využívali skautské prvky, ich ideológia však bola so skautskými ideami nezlučiteľná. Viedol ich Ján Kašica.

Zvolenský zväzový oddiel v roku **1925** táboril v Španej doline. Tábor viedli Adolf Petrů a Drahoslav Nešpor. Oddiel spolupracoval so súborom bábkového divadla, ktorý pôsobil na gymnáziu.

V roku **1926** sa zvolenski skauti zúčastnili prvého medzinárodného podujatia – národného jamboree maďarských skautov pri Budapešti. Letný tábor mali spoločne s moravskými skautmi pri Rožnove pod Radhoštem. Začiatkom školského roka, 6. septembra 1926 vznikol aj prvý dievčenský oddiel. Viedla ho Věra Nešporová. V roku 1930 jej bol udelený ako prvej skautke na Slovensku čestný odznak Zlatá rybka. Klubovňu mali na Zvolenskom zámku. Funkciu zástupkyne zastávala Eliška Joklíková. Zvolenský skautský zbor viedol Jozef Riečan. Ten zastával funkciu okresného spravodajcu pre Zvolen a Lučenec.

V roku **1927** absolvoval piaty kurz Ústrednej lesnej školy v Studenej doline Zvolenčan Andrej Lantay. Následne bol spolu s Adolfom Petrů a Drahoslavom Nešporom zo Zvolena organizátorom II. radcovského kurzu v Hornej Štubni. Zvolenský oddiel (chlapčenský) mal 30 členov. Letný tábor sa uskutočnil pri Pribiline a viedli ho Adolf Petrů a Andrej Lantay (foto z tábora vyššie).

Dňa 8. septembra **1928** vznikla v meste na podnet prof. Šaláta a Jána Nehnevaja, aj za pomoci kaplánov Hanusku a Veisa skupina Slovenského katolíckeho skautingu. Viedol ju prof. Anton Šalát, zástupcom bol Michal Knap a tajomníkom Viliam Weis. Oddiel Zväzových skautov mal v tomto roku výrazné problémy s klubovňou, ktorú

získal až po niekoľkých mesiacoch v suteréne gymnázia. V tomto roku tvorili oddiel tri družiny.

V nasledujúcom roku v januári **1929** organizovali na Skalke zvolenski skauti spolu so skautmi z Kremnice župné lyžiarske závody v behu a slalome. Letný tábor mali v Sklenom pri Hornej Štubni pod vedením Adolfa Petrů a Andreja Lantaya. Prvý vodcovský kurz Slovenskej lesnej školy (SLŠ) v roku 1929 zo Zvolena absolvovali Oliver Bečer a Gustáv Lehotský.

Ako členovia cvičnej družiny na III. kurze SLŠ v roku **1930** boli Oliver Bečer a Mário Nešpor. Lesná škola sa uskutočnila od 7. do 14. augusta v Sklenom na táborisku, kde sa predtým uskutočnil tábor zvolenského oddielu. Lesnú školu viedol Adolf Petrů, medzi inštruktormi boli aj Drahoslav Nešpor a Andrej Lantay.

V roku **1931** SLŠ úspešne absolvoval Július Nehnevaj a rok po ňom Mário Nešpor. Na IX. vodcovskom kurze Broďanoch cvičnú družinu viedol Zvolenčan Ladislav Švoňavec. Zvolenský oddiel táboril pri Dolnom Smokovci. Vedenie oddielu prevzal Andrej Lantay, jeho zástupcom bol Ján Klos. O rok neskôr táborili pri Pribiline. V tomto roku vznikol aj oddiel katolíckych skautiek, ktoré viedla Margita Borguľová. K 31. decembru 1931 bolo vo Zvolene 70 katolíckych skautov a skautiek.

Fotografia z návratu z tábora v roku 1927 a táborová kapela počas letného tábora v roku 1931.

V roku **1932** sa pri Remeninách uskutočnil I. vodcovský kurz Dievčenskej lesnej školy, ktorý viedla Viera Nešporová. Chlapčenský oddiel sa v tomto roku zúčastnil spoločného tábora na Kláštorisku v Slovenskom raji so skautmi zo Žiliny a Spišskej Novej Vsi. Táborilo spolu okolo 100 účastníkov.

V roku **1933** táborili zvolenski skauti znova vo Vysokých Tatrách. Vedenie oddielu prevzal Tibor Grandtner a zástupcom sa stal Mário Nešpor. Počas tábora vydávali časopis „Kakes“. Päť zvolenských skautov sa zúčastnilo svetového jamboree v maďarskom Gödöllő.

Tábor v Krásne v roku **1934**, ktorý viedol Tibor Grandtner a Dezider Nehnevaj navštívil prezident republiky Tomáš G. Masaryk. S mestom Zvolen je spojená aj existencia odboru leteckých skautov. Už v roku 1934 bol zvolenský činovník Ing. Vratislav Teysler vymenovaný za krajinského inštruktora pre letectvo s úlohou koordinovať činnosť skautov s Masarykovou leteckou ligou.

Už v lete **1935** sa v Harmanci uskutočnil kurz pre vedúcich najmladšej vekovej skupiny víčat. Dňa 17. septembra 1935 sa uskutočnila ustanovujúca schôdza smečky víčat. Vodcom oddielu sa stal Ľudo Zelenka, jeho zástupcom Tibor Sameš. Radcov družín vykonávali Cyril Král, Pavol Matlocha, Juraj Rusnák a Zolo Stadruker. Nasledujúceho roku už uskutočnili aj letný tábor pri Sklenom. V septembri 1935 bol založený oddiel leteckých skautov vo Zvolene. Viedol ho por. letectva, František Hanuš, pôvodne skaut z českých Třebechovic.

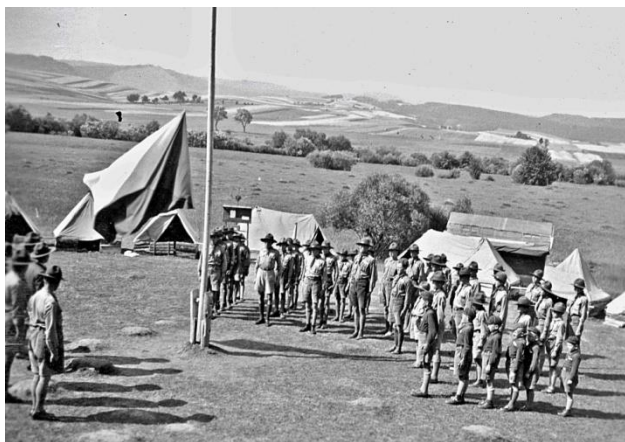
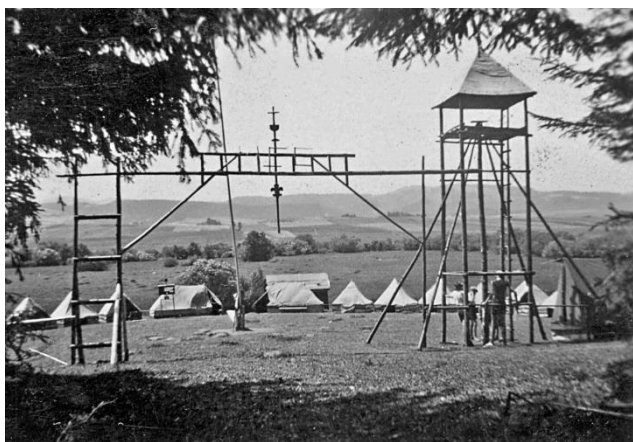

V roku **1936** založil Ľudo Zelenka skautský ochotnícky divadelný krúžok s názvom Drak. Používali javisko v Robotníckom dome. Dňa 1. mája leteckí skauti prvý raz oficiálne vystúpili pri otvorení činnosti Stredoslovenského aeroklubu (na fotografii). Počas slávnosti robili usporiadateľskú službu. Skauti pod vedením Dezidera Nehnevaja a Mária Nešpora táborili na prelome júla a augusta v Blatnickej doline.

V roku **1937** táborili skauti pri Ľubietovej a víčatá pri Sklenom. Ochotnícky divadelný krúžok začal v októbri s nácvičom divadelnej hry „Kubo“ od Jozefa Hollého.

Štatistické údaje Zväzu junákov – skautov a skautiek RČS v roku 1937:

1. skautov	Július	Nehnevaj	36 členov
1. víčat	Ľudo	Zelenka	37 členov
1. skautiek	Jarmila	Joklíková	34 členov

Tábor evanjelických skautov v Zolnej pri Zvolene.

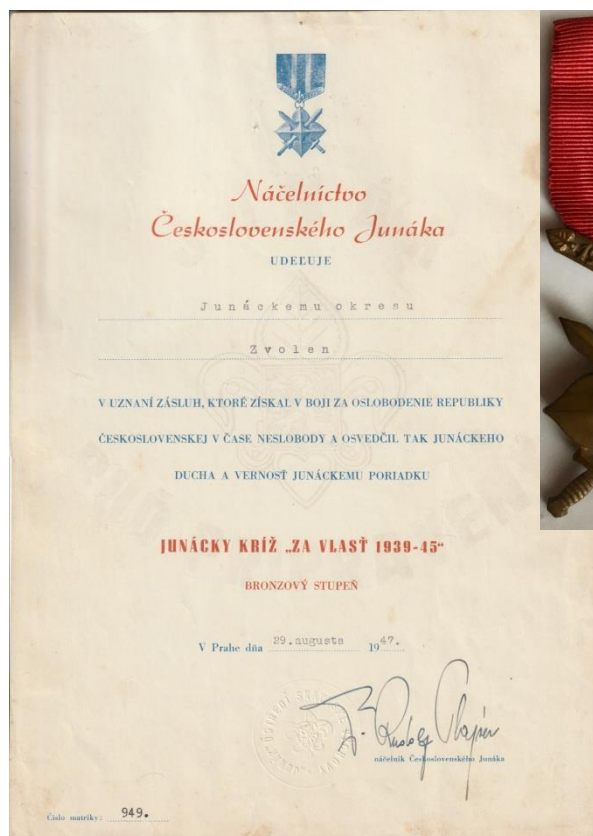
V tomto roku na Slovensku vznikol v rámci Zväzu junákov – skautov a skautiek RČS nový odbor - Ústredie evanjelických skautov. Tajomníkom ústredia sa stal zvolenský skautský činovník Tibor Grandtner. V meste vznikli dva oddiely evanjelických skautov (vodcovia Štefan Beňo, J. Mihál)

a jeden dievčenský (I. Zeliénková – sestra Ľuda Zeliénku). Dňa 15. decembra 1937 bol vo Zvolene ukončený skautský letecký kurz. Z tridsaťsedem absolventov záverečné skúšky úspešne zvládlo 18 zväzových skautov a 6 vlčat, traja katolícki skauti a jeden evanjelický skaut.

V roku **1938** vznikol aj 3. oddiel skautov (vodca Samuel Šmálik). Prvý oddiel táboril pri Hornej Štubni. V tomto roku mal 2. oddiel skautov 32 členov (družiny Bobri, Sokoli, Tigre) a 3. oddiel 35 členov v družinách Jeleňov, Kamzíkov, Medveďov a Tigrov. V poslednom roku činnosti sa tábor skautov uskutočnil od 27. júna do 28. júla v Hornej Bzove pri Hriňovej. Viedol ho Július Nehnevaj so zástupcom Jánom Slosiarikom. Vlčatá táborili na farskej Klačianskej lúke pri Jalnej. V septembri sa zvolenski skauti a skautky zúčastnili Župného skautského zjazdu v Banskej Bystrici. Rozvoj skautingu vo Zvolene bol v decembri 1938 prerušený zákazom činnosti skautských spolkov slovenskou autonómnou vládou. Časť skautských jednotiek prešla do športových oddielov, časť do Klubu slovenských turistov a lyžiarov, časť zostala neorganizovaná v tzv. uličných družinách.

SKAUTI V ODBOJI

Zvolen bol v centre Slovenského národného povstania. Boja proti nacistom sa zúčastnilo aj mnoho zvolenských skautov a skautiek. Napr. Elena Bayerová, Otto Frank, Otto Furdík, Nora Furdíková, Jozef Kapoun, Ján Krejčí, Gustáv Lehocký, Vojtech Slávik, Zoltán Stadruker, Ladislav Švoňavec, Ján Výboch, Ľudovít Zeliénka, Zlatoň,... Zaujímavý bol vojnový osud vtedy už učiteľa Ľuda Zeliénku. Stal sa príslušníkom Vysokoškolského strážneho oddielu. Úlohou jednotky

bolo strážiť povstalecké velenie na čele s generálmi Rudolfom Viestom a Jánom Golianom. Zradou bola jednotka prepadnutá nemeckou armádou pri Pohronskom Bukovci. Ľudo Zeliénka bol zajatý a zaradený do transportu spolu s povstaleckými generálmi smerujúceho do Nemecka. Z transportu sa mu však zrejme ako jedinému podarilo ujsť. Otto Frank (na portréte dole), nádejný básnik bol počas

SNP šéfredaktorom povstaleckých novín Hlas národa. Bol nacistami popravený v Kováčovej. Juraj Rusnák aj s celou rodinou zahynul v koncentračnom tábore. Počas SNP padli títo zvolenski skauti: RNDr. Oto Furdík, Otto Frank, J. Kapoun. Po vojne im bol udelený Zlatý Junácky kríž – in memoriam. Strieborný a bronzový stupeň Junáckeho kríža – Za vlasť bol udelený: Alena Bayerová, Nora Furdíková, Gustáv Lehocký, Ladislav Švoňavec, Zoltán Stadruker. Bronzový kríž bol udelený celému skautskému okresu Zvolen, ako kolektívne ocenenie všetkých zvolenských skautov a skautiek za účasť v protinacistickom odboji. Zvolenský skautský vodca, absolvent Slovenskej lesnej školy Mário Nešpor (syn Jána Nešpora) zahynul počas Pražského povstania v roku 1945, keď bol popravený jednotkou SS.

K obetiam povstania patrí aj skautský činovník, rímskokatolícky kňaz a stredoškolský profesor Anton Šalát. Bol zástancom autonómie Slovenska, aktívny v rôznych katolíckych spolkoch, literárne činný. Angažoval sa aj politicky v Hlinkovej slovenskej ľudovej strane. Dňa 17. septembra 1944 bol partizánmi zavraždený a pri Hájníkoch hodili jeho telo do Hrona. Páchatelia boli odhalení a vojenským tribunálom odsúdení na trest smrti.

Po oslobodení Zvolena sovietska NKVD nezákonne odvliekla do gulagov v Sovietskom zväze skautov Štefana Biba a Dušana Slobodníka. V sovietskych táboroch nútených prác za otrasných podmienok prežili 8 rokov.

INŠTRUKTORI LESNÝCH ŠKÔL

So zvolenskými činovníkmi je úzko spätý aj vývoj a rozvoj lesných škôl na Slovensku. Vo Zvolene pôsobil **Adolf Petrů** (1907, Viedeň – 1981). Tu ukončil gymnaziálne štúdium a po ňom odišiel študovať na pražské České vysoké učení technické. Po získaní inžinierskeho titulu sa vrátil na Slovensko. V 30-tych rokoch pracoval na rôznych pozíciách, hlavne v Bratislave. V roku 1924 absolvoval II. vodcovský kurz Ústrednej lesnej školy v Banskej Štiavnici. Po úspešnom ukončení lesnej školy bol menovaný za vodcu 1. oddielu skautov Zvolen. Jeho zástupcom bol syn Jána Nešpora - **Drahoslav Nešpor**. V roku 1928 bol náčelníctvom Zväzu junákov – skautov RČS menovaný do funkcie krajinského zpravodajcu Slovenskej lesnej školy. Viedol ju do roku 1937 a podieľal sa na organizovaní a realizácii všetkých vodcovských kurzov lesnej školy. Pri zrode krajinskej lesnej školy ako inštruktori boli aj ďalší činovníci zo Zvolena: študent medicíny Drahoslav Nešpor a **Andrej Lantay**. Všetci prednášali na mnohých ročníkoch vodcovských kurzov.

V roku 1932 sa uskutočnil I. kurz Dievčenskej lesnej školy, ktorý viedla **Věra Nešporová**. Vodkyňou lesnej školy bola až do roku 1935.

Po 2. svetovej vojne nastúpila nová generácia zvolenských inštruktorov. **Ľudo Zelienska** a **Ladislav Švoňavec** viedli v roku 1947 Krajinskú lesnú školu. Deviaty kurz Oblastnej lesnej školy na Hodruši viedol Ladislav Švoňavec. Ako začínajúci inštruktor na vodcovských kurzoch začal prednášať aj **Vojtech Slávik**. V nasledujúcom roku 1948 Ľudo Zelienska viedol Lesnú školu zameranú pre prípravu vodcov vlčat.

ZVOLENSKÝ SKAUTING PO 2. SV. VOJNE

Po 2. svetovej vojne, 24. apríla **1945** aj vo Zvolene nastalo oživenie skautskej činnosti. Uskutočnilo sa to na stretnutí pod Zvolenským zámkom na podnet Ľuda Zelienuku. Zišli sa Miroslav Anderle, Dóda Bachmajerová, Elena Bayerová, Dora Ferjenčíková, Štefan Gažík, Ľudovít Klibáni, Miloš Kopa, Ján Kornoš, Ladislav a Milan Koller, Cyril Král', Pavol Matlocha, František a Štefan Malaj, Anton Orságh, Marta Salavská, Tibor Sameš, Eugen a Štefan Slámka, Zoltán Stadruker, František Štassel, Ladislav Švoňavec, Ica Zelenková. Za okresného vodcu bol menovaný Ľudovít Klibáni. Aktívnym činovníkom bol aj Ľudo Zelienska. Zastával funkcie v oblastnom vedení a na celoslovenskej úrovni bol predsedom výchovného odboru. Vodcom chlapčenského zboru bol Ladislav Švoňavec. Prvý oddiel viedol Eugen Slámka so zástupcom Štefanom Slámkom, 2. oddiel

Ladislav Koller (zástupca Milan Koller), 3. oddiel Miloš Kopa so zástupcom Františkom Štasselom. Vo Zvolene vznikol aj oddiel vodných skautov vedený Jánom Krejčim (zástupca Tóno Bendis). Oddiel víťat viedol Zolo Stradtrucker a zástupcom vodcu bol Pavol Matlocha.

Dievčenský zbor viedla MUDr. Anna Klavcová. Prvý oddiel skautiek viedla Mária Salavská so zástupkyňou Dódou Bachmajerovou. Vodkyňou 2. oddielu skautiek bola Nora Furdíková (zástupkyňa Slosiariková).

Prvou spoločnou akciou zvolenských skautov a skautiek bolo uvítanie prezidenta Edvarda Beneša s manželkou 9. mája, ktorý sa v meste zastavil pri jeho ceste z Košíc do Prahy. V júni vznikol 3. oddiel skautov a nasledujúci mesiac už realizoval 10 dňový tábor v Sekierskej doline. Druhým veľkým podujatím bola účasť na oslavách 1. výročia SNP v Banskej Bystrici, aj vo Zvolene.

Skautský zbor dosiahol počet 260 skautov, skautiek a víťat. Bola však núdza o dostatočný počet činovníkov. Preto bol pod vedením Ľuda Zelenku v dňoch 2. – 9. novembra organizovaný kurz pre radcov a vodcov, ktorého sa zúčastnilo 60 účastníkov. Okrem skautských inštruktorov prednášali aj pozvaní odborníci napr. Bartoš, MUDr. Wittman, Ťavoda.

Tretí oddiel skautov pod vedením Františka Štassela a zástupcu Rudolfa Melišku uskutočnil v júli **1946** desať dňový putovný tábor Slovenským rajom. Nasledujúci rok táboril v lokalite Ihrač pri Jalnej. Oddiel vydával časopis TAM-TAM, ktorý aj nahrádzal nedostatkové skautské príručky. Členovia zboru sa zúčastnili aj Oblastnej lesnej školy konanej v Ľubietovej.

Zvolenská skauti a skautky sa zúčastnili Zrazu slovenských junákov vo Svite v júni **1947**. V roku 1947 Krajinskú slovenskú lesnú školu absolvovali Zvolenčania Milan Gonda, Pavel Ferjenčík a Ján Schmidt.

V januári **1948** sa zúčastnili II. skautského snemu v Banskej Bystrici. Letné zborové tábory sa v rokoch 1948 – 1949 uskutočňovali na Hodruši. Klubovne mali v budove gymnázia, Remeselníckom dome, aj Zvolenskom zámku, v bašte nad vstupnou bránou.

Skauti a skautky však slobodne mohli rozvíjať svoju činnosť len do konca februára 1948. Keď politickú moc v Československu prevzali komunisti, činnosť skautskej organizácie Junák, jej členskú aj činovnícku základňu postupne likvidovali a nahradzovali komunistickým Československým zväzom

mládeže a jeho Pionierskou organizáciou. Desať členov 3. oddielu Zvolen sa zapojilo do protikomunistického odboja. Po odhalení boli vyšetrovaní orgánmi ŠtB a v roku 1950 Rudolf Meliško, Anton Orságh a František Štassel aj odsúdení na tresty odňatia slobody.

K obnoveniu skautingu došlo iba na krátku dobu v rokoch **1968 – 1970**. V septembri 1968 došlo v zasadačke Okresného národného výboru napriek vyhrážkam predstaviteľov Pionierskej organizácie k obnove skautingu v meste. Zborovým vodcom bol Šovčík, hospodárom Július Kučera. 1. oddiel skautov viedol Július Baldovský (zástupca František Štassel), vlčatá Zolo Štadrucker so zástupcom Ladislavom Balážom. Vodkyňou 1. oddielu skautiek bola Nora Furdíková – Patakyová, zástupkyňou Marta Baldovská. Okresným vodcom bol Vojtech Slávik. Na III. skautskom sneme v Bratislave bol za člena náčelníctva zvolený Vojtech Slávik (30. máj 1927 – 17. január 2007) a členku Dievčenskej kmeňovej rady Nora Patakyová. V tomto roku Nora Patakyová, V. Roziaková a Sáša Sláviková absolvovali radcovsko – vodcovský kurz v Blatnici pri Martine.

V roku **1969** usporiadali spoločný zborový tábor v lokalite Pažite pri Banskej Belej. Táborová rada pozostávala: Šoučík, Baldovský, Kapišínský, G. Lehotský, Nora Patakyová. Na tábore bolo 45 skautov, skautiek a vlčat. Aktívnu činnosť vyvíjal oddiel vlčat.

V marci **1970** sa ešte uskutočnil radcovský kurz. Koncom apríla 1970 bola skautská organizácia Slovenský junák znova na takmer 20 rokov komunistami zakázaná.

Počas zákazov skautingu do zahraničia emigrovali Viera Brečková, Tibor Grandtner, Miloš Jaso, Július Kapitán a Kornel Spiro.

OBNOVA V ROKU 1989

Po páde politickej moci Komunistickej strany v novembri 1989 došlo začiatkom 90-tych rokov k znovu obnoveniu skautskej organizácie. Odvtedy Slovenský skauting už funguje bez obmedzení. Vo Zvolene sa do obnovy už v decembri zapojili skauti a skautky z predošlých období: Ladislav Baláž, Marta Baldovská, Vladimír Beňo, MUDr. Ján Kozaček, Július Kučera, Ing. Launer, Manica, Nora Patakyová, Ing. Vojtech Slávik, Marína Šovčíková, Zolo Štadrucker, František Štassel, Ladislav Švoňavec. Bola vytvorená okresná skautská rada. Ustanovujúca schôdza sa uskutočnila v januári 1990. Vznikli oddiely skautov, skautiek, vlčat a včielok. Súčasne okresná rada organizovala kurzy na prípravu vodcov a radcov. Vyškolení noví mladí činovníci už viedli spoločný zborový tábor v roku 1991. Uskutočnil sa na Michalkovskej lúke v Sielnickej doline. Viedol ho Ing. Miroslav Smolka a jeho zástupcom bol Jaroslav Kratochvíl. Zbor sa každoročne zapája do medzinárodného podujatia Betlehemske svetlo.

OSOBNOSTI SKAUTINGU VO ZVOLENE

Tibor Grandtner – Cipo. Narodil sa 14. apríla 1915 vo Zvolene. Ako jedenásť ročný vstúpil do 1. oddielu skautov Zvolen. Od osemnástich rokov viedol skautský oddiel. V roku 1937 sa ako odbor Zväzu junákov – skautov a skautiek RČS vytvorilo Ústredie evanjelických skautov, kde vykonával funkciu tajomníka. V roku 1968 po okupácii Československa armádami štátov Varšavskej zmluvy odišiel do exilu. V roku 1970 sa zapojil do čs. exilového skautingu. V roku 1975 bol pri zrode organizácie Český a Slovenský skauting v exilu. V roku 1980 sa stal európskym náčelníkom čs. exilového skautingu a v roku 1992 aj celosvetového Českého a Slovenského skautingu v zahraničí. Bol zakladateľom exilového skautského nakladateľstva SKAUTED. V roku 1990 bol zvolený aj do náčelníctva strešnej československej organizácie Český a Slovenský skauting. Zomrel 8. apríla 2004 v meste Nijmegen v Holandsku.

František Hanuš (nar. 17. september 1910). Skautom sa stal ako 10 ročný v rodných Třebechoviciach. Neskôr absolvoval lesnú školu a stal sa vodcom oddielu, ktorý viedol do roku 1930. Potom narukoval k letectvu a absolvoval dôstojnícku školu. V hodnosti poručíka, ako letec pozorovateľ slúžil na letisku Tri duby. Začal spolupracovať s Masarykovou leteckou ligou pri výcviku mladých pilotov. Zareagoval na výzvu župného spravodajcu pplk. Pavla Venta a krajinského spravodajcu Zväzu pre letectvo Vratislava Tayslera a v septembri 1935 založil vo Zvolene oddiel leteckých skautov. Oddiel sa v lete 1936 zúčastnil veľkého vojenského cvičenia na južnom Slovensku. Zabezpečoval spojovaciú, ohlasovacíú a sanitárnu službu. Dňa 8. júla 1937 pri vojenskom cvičení lietadlo Letov š. 328 pilotované Antonínom Matejíčkom a leteckým pozorovateľom por. Hanušom havarovalo. Hanuš utrpel smrteľné zranenia. Tragédia bola umocnená ešte aj tým, že lietadlo sa zrútilo asi 100 metrov od členov jeho oddielu, ktorí počas cvičenia zabezpečovali pomocné služby.

Andrej Lantay sa narodil 10. marca 1912 vo Zvolene. Bol aktívnym skautským vodcom a inštruktorom. V civilnom živote bol ekonómom a publicistom. Bol aktívnym účastníkom Povstania a v 50. rokoch bol komunistickým režimom prenasledovaný a istý čas aj väznený. Neskôr pracoval v Ekonomickom ústave Slovenskej akadémie vied, ktorého bol v rokoch 1969 – 1970 riaditeľom. Zomrel 6. októbra 1977 v Bratislave.

Jozef Riečan, narodený 4. novembra 1900 v Rokytovciach. Povoláním bol učiteľ. Zastával funkciu zborového vodcu vo Zvolení, neskôr bol menovaný za okresného spravodajcu pre Zvolen a Lučenec. Dňa 14. júla 1928 sa oženil so skautskou vodkyňou z Kokavy nad Rimavicou Izabelou Bancíkovou. Zomrel 22. októbra 1970 v Banskej Bystrici.

Miloš Vesel sa narodil 29. januára 1909 vo Zvolení. O jeho skautskej minulosti toho zatiaľ vieme len to, že bol jedným zo zakladajúcich členov 1. oddielu Zvolen v roku 1922. Na základnú vojenskú službu nastúpil v roku 1929. Svoje vojenské vzdelanie si doplnil na Vojenskej akadémii v Hraniciach a v roku 1932 sa stal vojakom z povolania. Ako delostrelec slúžil v rôznych posádkach. Už pred vypuknutím povstania bol ako posádkový veliteľ v Ružomberku zapojený do odboja. Po obsadení

Ružomberka bojovou skupinou SS Schäfer zaujala povstalecká armáda obranu pri vrchu Ostrô a v obci Biely Potok. Major Miloš Vesel velil delostrelectvu VI. taktickej skupiny. Po potlačení povstania bol menovaný veliteľom 1. práporu 2. Čs. paradessantnej brigády, ktorá prešla na partizánsky systém boja. V brigáde bojoval až do 19. februára 1945, kedy sa jednotka pri Brezne spojila s Červenou armádou. Do bojov bol znova nasadený v hodnosti podplukovníka ako veliteľ delostrelectva 4. brigády Čs. armádneho zboru. Po nástupe komunistov k moci bol z čs. armády vyhodенý. Zomrel 22. júna 1989 v Ružomberku. V roku 1991 mu bola in memoriam udelená generálska hodnosť.

Ľudovít Mikuláš Zelienka – Akela. Narodil sa 5. decembra 1917 vo Zvolení. Už ako dieťa vyrastal pri rieke Hron. Po ukončení ľudovej školy nastúpil na zvolenské gymnázium. Po jeho ukončení pokračoval v štúdiu na Učiteľskom ústave v Banskej Bystrici. Neskôr pôsobil ako učiteľ v Zolnej a Budči. Skautom sa stal už za mladi, cvičil aj v Sokole. Venoval sa hlavne najmladšej vekovej

kategórii – vlčatám. V roku 1935 založil vo Zvolene oddiel vlčat, ktorý viedol až do zániku skautingu v decembri 1938. Počas vojny sa zapojil do protinacistického odboja a zúčastnil sa Slovenského národného povstania. Po druhej svetovej vojne ako inštruktor Krajinskej lesnej školy sa venoval výchove mladých vodcov. Viedol niekoľko kurzov na celoslovenskej aj oblastnej úrovni. Zorganizoval aj špeciálny kurz pre vodcov vlčat. Dlhé roky pracoval v Slovenskom pedagogickom nakladateľstve. Jeho záujmová činnosť mala široký záber. Venoval sa literárnej tvorbe, ochotníckemu divadlu, či

zostavoval spevníky. Zaujímal sa o ľudovú kultúru a tvorivosť. V roku 1968 ukončil vysokoškolské štúdium v odbore etnografia. Vystupoval ako ľudový rozprávač a vari najznámejší bol pod pseudonymom Ujo z Detvy. Svoju manželku Gitu spoznal na skautskom tábore. Prvýkrát sa s ňou stretol ako skautský činovník a predseda výchovného odboru na inšpekcii dievčenského tábora pri jazere Počúvadlo. Obaja sa sobášili v skautských činovníckych rovnošatách. Skautingu zostal verný až do svojej smrti. Zomrel 8. augusta 1977 v Bratislave.

Pramene:

Spomienky Nory Furdíkovej – Patakyovej.

Spomienky Františka Štassela publikované v Zvolenských novinách, ročník 2002

Androvič Štefan, Letecký skauting na Slovensku

Břečka Bruno, Kronika československého skautského hnutí

Skautský časopis Buď pripravený

Slovenský svet, ročník 1923

Archív Historickej komisie Slovenského skautingu

Archív Marty Baldovskej

Archív Petra Bublavého

